

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні Вченої ради

УДУ імені Михайла Драгоманова

Протокол № 1

Голова вченої ради,

ректор, академік В.П. Андрущенко

«30» серпня 2023 р.

ПОЛОЖЕННЯ

**про запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в
Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова**

Київ - 2023 р.

1. Загальні положення

- 1.1. Положення «Про запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова» (далі - Положення) визначає механізм реагування на випадки булінгу (цькування) в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова (далі – Університет).
- 1.2. Терміни, використані у цьому порядку, вживаються у таких значеннях:
- кривдник** (булер) – учасник освітнього процесу, в тому числі неповнолітня особа, яка вчиняє булінг (цькування) щодо іншого учасника освітнього процесу;
  - потерпілий** (жертва булінгу) – учасник освітнього процесу, в тому числі неповнолітня особа, щодо якої було вчинено булінг (цькування);
  - спостерігачі** – свідки та (або) безпосередні очевидці випадку булінгу (цькування);
  - сторони булінгу** (цькування) – безпосередні учасники випадку: кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності).

Проявами, які можуть бути підставами для підозри в наявності випадку булінгу (цькування) учасника освітнього процесу в закладі освіти, є:

- замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація повної відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;
- неврівноважена поведінка;
- агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;
- різка зміна звичної поведінки;
- уповільнене мислення, знижена здатність до навчання;
- відлюдкуватість, уникнення спілкування;
- ізоляція, виключення з групи, небажання інших учасників освітнього процесу спілкуватися;
- знижена самооцінка, наявність почуття провини;
- поява швидкої втомлюваності, зниження спроможності до концентрації уваги;
- демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу;
- схильність до пропуску навчальних занять;
- відмова відвідувати Університет з посиланням на погане самопочуття, депресивні стани;
- аутоагресія (самоушкодження);
- суїцидальні прояви;
- явні фізичні ушкодження та (або) погане самопочуття (нудота, головний біль, кволість тощо);
- намагання приховати травми та обставини їх отримання;

скарги учасника освітнього процесу на біль та (або) погане самопочуття; пошкодження чи зникнення особистих речей, вимагання особистих речей, їжі, грошей;

жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення чуток сексуального (інтимного) характеру або інших відомостей, які особа бажає зберегти у таємниці;

наявність фото-, відео- та аудіоматеріалів, фізичних або психологічних знущань, сексуального (інтимного) змісту.

- 1.3. До булінгу в Університеті належать випадки, які відбуваються безпосередньо в його приміщенні та на прилеглих територіях (включно з навчальними приміщеннями, гуртожитками, приміщеннями для занять спортом, гардеробами, вбиральнями тощо) та (або) за межами Університету під час заходів передбачених освітньою програмою, планом роботи Університету та інших освітніх заходів, що організуються за згодою ректора, в тому числі дорогою до (із) Університету.

Ознаками булінгу (цькування) є систематичне вчинення учасниками освітнього процесу діянь стосовно неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, в тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, а саме:

умисне позбавлення їжі, одягу, коштів, документів, іншого майна або можливості користуватися ним, перешкоджання в отриманні освітніх послуг, примушування до праці та інші правопорушення економічного характеру;

словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи;

будь-яка форма небажаної вербальної, невербальної чи фізичної поведінки сексуального характеру, зокрема принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська, образи, жарти, погрози, поширення образливих чуток;

будь-яка форма небажаної фізичної поведінки, зокрема ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, завдання ударів;

інші правопорушення насильницького характеру.

- 1.4. Суб'єктами реагування у разі настання випадку булінгу (цькування) в Університеті (далі – суб'єкти реагування) є ректор, проректор за розподілом обов'язків, директори навчально-наукових інститутів, декани факультетів, завідувачі кафедр, керівники відокремлених структурних підрозділів, комісія з розгляду та реагування на випадки булінгу (цькування).

Суб'єкти реагування на випадки булінгу (цькування) в Університеті діють в межах повноважень, передбачених законодавством та цим Порядком.

- 1.5. Суб'єкти реагування здійснюють заходи, спрямовані на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в Університеті згідно з планом заходів,

спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькування) в Університеті затвердженим ректором.

- 1.6. Науково-педагогічні (педагогічні) та інші працівники Університету у разі, якщо вони виявляють булінг (цькування), зобов'язані:
- вжити невідкладних заходів для припинення небезпечного впливу;
  - за потреби надати домедичну допомогу та викликати бригаду швидкої (екстреної) допомоги для надання екстреної медичної допомоги;
  - звернутися за потреби до територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України;
  - повідомити ректора та принаймні одного з батьків або інших законних представників неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).

2. Подання заяв або повідомлень про випадки булінгу (цькування) в Університеті

- 2.1. Учасники освітнього процесу можуть повідомити про випадок булінгу (цькування), стороною якого вони стали або підозрюють про його вчинення стосовно неповнолітньої особи та або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу або про який отримали достовірну інформацію, ректора Університету або інших суб'єктів реагування на випадки булінгу (цькування) в Університеті.

В Університеті заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування) або підозру щодо його вчинення приймає ректор або проректор за розподілом обов'язків.

Повідомлення можуть бути в усній та (або) письмовій формі, в тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації.

- 2.2. Ректор або проректор за розподілом обов'язків у разі отримання заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування):

- невідкладно у строк, що не перевищує однієї доби, повідомляє територіальний орган (підрозділ) Національної поліції України, принаймні одного з батьків або інших законних представників неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування);

- за потреби викликає бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;

- повідомляє службу у справах дітей з метою вирішення питання щодо соціального захисту неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування), з'ясування причин, які призвели до випадку булінгу (цькування), та вжиття заходів для усунення таких причин;

- повідомляє центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді з метою здійснення оцінки потреб сторін булінгу (цькування), визначення соціальних послуг та методів соціальної роботи, забезпечення психологічної підтримки та надання соціальних послуг;

скликає засідання комісії з розгляду випадку булінгу (цькування) (далі – комісія) не пізніше ніж упродовж трьох робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення.

3. Склад комісії, права та обов'язки її членів

- 3.1. Склад комісії затверджує наказом ректор Університету.
Комісія виконує свої обов'язки на постійній основі.
- 3.2. Склад комісії формується з урахуванням основних завдань комісії.
Комісія складається з голови (проректора за розподілом обов'язків), заступника голови, секретаря та не менше ніж п'яти її членів.
До участі у в засіданні комісії за згодою залучаються батьки або інші представники неповнолітньої особи, а також можуть залучатися сторони булінгу (цькування), представники інших суб'єктів реагування на випадки булінгу (цькування) в Університеті.
- 3.3. Голова комісії організовує її роботу і відповідає за виконання покладених на комісію завдань, головує на її засіданнях та визначає перелік питань, що підлягають розгляду.
Голова комісії визначає функціональні обов'язки кожного члена комісії. У разі відсутності голови комісії його обов'язки виконує заступник голови комісії.
У разі відсутності секретаря комісії його обов'язки виконує один із членів комісії.
- 3.4. Секретар комісії забезпечує підготовку проведення засідань комісії та матеріалів, що підлягають розгляду на засіданні комісії, ведення протоколу засідань комісії.
- 3.5. Член комісії має право:
ознайомлюватися з матеріалами, що стосуються випадку булінгу (цькування), брати участь у їх перевірці;
подавати пропозиції, висловлювати власну думку з питань, що розглядаються;
брати участь у прийнятті рішення шляхом голосування;
висловлювати окрему думку усно або письмово;
вносити пропозиції до порядку денного засідання комісії.
- 3.6. Член комісії зобов'язаний :
особисто брати участь у роботі комісії;
не розголошувати стороннім особам відомості, що стали йому відомі у зв'язку з участю в роботі комісії, і не використовувати їх у своїх інтересах або інтересах третіх осіб;
виконувати в межах передбачених законодавством та посадовими обов'язками, доручення голови комісії;
брати участь у голосуванні.

4. Порядок роботи комісії

4.1. Метою діяльності комісії є припинення випадку булінгу (цькування) в Університеті; відновлення та нормалізація стосунків, створення сприятливих умов для подальшого здобуття освіти у групі, де стався випадок булінгу (цькування); з'ясування причин, які призвели до випадку булінгу (цькування) та вжиття заходів для усунення таких причин; оцінка потреб сторін булінгу (цькування) у соціальних та психолого-педагогічних послугах та забезпечення таких послуг.

4.2. Діяльність комісії здійснюється на принципах: законності, верховенства права, поваги та дотримання прав і свобод людини, неупередженого ставлення до сторін булінгу (цькування), відкритості та прозорості, конфіденційності та захисту персональних даних, невідкладного реагування, комплексного підходу до розгляду випадку булінгу (цькування), нетерпимості до булінгу (цькування) та визнання його суспільної небезпеки.

Комісія у своїй діяльності забезпечує дотримання вимог законів України «Про інформацію», «Про захист персональних даних».

4.3. До завдань комісії належать:

збір інформації щодо обставин булінгу (цькування), зокрема пояснень сторін булінгу (цькування), батьків або інших законних представників неповнолітніх сторін булінгу (цькування), експертних висновків (за наявності), якщо у результаті вчинення булінгу (цькування) була завдана шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого, інформації збереженої на технічних засобах чи засобах електронної комунікації, іншої інформації, яка має значення для об'єктивного розгляду заяви;

розгляд та аналіз зібраних матеріалів щодо обставин випадку булінгу (цькування) та прийняття рішення про наявність/відсутність обставин, що обґрунтовують інформацію, зазначену в заяві.

У разі прийняття рішення комісією про наявність обставин, що обґрунтовують інформацію, зазначену в заяві, до завдань комісії також належать:

оцінка потреб сторін булінгу (цькування) в отриманні соціальних та психолого-педагогічних послуг та забезпечення таких послуг, в тому числі із залученням фахівців служби у справах дітей та центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;

визначення причин булінгу (цькування) та необхідних заходів для усунення таких причин;

визначення заходів впливу щодо сторін булінгу (цькування) у групі, де стався випадок булінгу (цькування);

моніторинг ефективності соціальних та психолого-педагогічних послуг, заходів з усунення причин булінгу (цькування), заходів виховного впливу та корегування (за потреби) відповідних послуг та заходів;

надання рекомендацій для науково-педагогічних (педагогічних) працівників Університету щодо доцільних методів здійснення освітнього процесу та інших заходів з неповнолітніми сторонами булінгу (цькування), їхніми батьками або іншими законними представниками;

надання рекомендацій для батьків або інших законних представників неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).

- 4.4. Формою роботи комісії є засідання, які проводяться у разі потреби. Дату, час і місце проведення засідання комісії визначає її голова.
- 4.5. Засідання комісії є правомочним у разі участі у ньому не менше двох третин її складу.
- 4.6. Секретар комісії не пізніше 18.00 години дня, що передує дню засідання комісії, повідомляє членів комісії, а також заявника та інших заінтересованих осіб про порядок денний запланованого засідання, дату, час і місце його проведення, а також надає членам комісії та зазначеним особам необхідні матеріали.
- 4.7. Рішення з питань, що розглядаються на засіданні комісії, приймаються шляхом відкритого голосування більшістю голосів від затвердженого складу комісії. У разі рівного розподілу голосів голос голови комісії є вирішальним.
- 4.8. Під час проведення засідання комісії секретар комісії веде протокол.
- 4.9. Особи, залучені до участі в засіданні комісії, зобов'язані дотримуватися принципів діяльності комісії, зокрема не розголошувати стороннім особам відомості, що стали їм відомі у зв'язку з участю в роботі комісії, і не використовувати їх в своїх інтересах або інтересах третіх осіб.
Особи, залучені до участі в засіданні комісії, під час засідання комісії мають право:
ознайомлюватися з матеріалами, поданими на розгляд комісії;
ставити питання по суті розгляду;
подавати пропозиції, висловлювати власну думку з питань, що розглядаються.
- 4.10. Голова комісії доводить до відома учасників освітнього процесу рішення комісії згідно з протоколом засідання та здійснює контроль за їхнім виконанням.
- 4.11. Строк розгляду комісією заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування) в Університеті та виконання нею завдань не може перевищувати десяти робочих днів із дня отримання заяви або повідомлення.

5. Запобігання та протидія булінгу (цькуванню) в Університеті

- 5.1. Діяльність щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в Університеті є постійним систематичним процесом, який спрямований на:
визначення та реалізацію необхідних заходів, способів і методів запобігання виникненню булінгу (цькування) та (або) потенційних ризиків його виникнення;

виявлення булінгу (цькування) та (або) потенційних ризиків його виникнення; визначення та реалізацію необхідних заходів, способів і методів вирішення ситуацій булінгу (цькування) та/або усунення потенційних ризиків його виникнення.

5.2. Діяльність щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в Університеті ґрунтується на принципах:

недискримінації за будь-якими ознаками;

ненасильницької поведінки в міжособистісних стосунках;

партнерства та підтримки між науково-педагогічним (педагогічним) колективом і батьками (законними представниками) неповнолітнього здобувача освіти;

особистісно-орієнтованого підходу до кожного здобувача освіти;

розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу; гендерної рівності;

участі учасників освітнього процесу в прийнятті рішень відповідно до положень законодавства та внутрішніх документів Університету.

5.3. Завданнями є:

створення безпечного освітнього середовища в Університеті;

визначення стану, причин і передумов поширення булінгу (цькування) в Університеті;

підвищення рівня поінформованості учасників освітнього процесу про булінг (цькування);

формування в учасників освітнього процесу нетерпимого ставлення до насильницьких моделей поведінки, усвідомлення булінгу (цькування) як порушення прав людини;

заохочення всіх учасників освітнього процесу до активного сприяння запобіганню булінгу (цькуванню).

5.4. Діяльність щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) відображається в плані заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в Університеті (далі – План).

План розробляється до початку навчального року.

5.5. До заходів спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в Університеті, належать заходи щодо:

Організації належних заходів безпеки відповідно до законодавства (пост охорони, відеоспостереження за місцями загального користування тощо);

Організація безпечного користування мережею інтернет під час освітнього процесу;

розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу, зокрема:

розуміння та сприйняття цінності прав та свобод людини, вміння відстоювати свої права та поважати права інших;

розуміння та сприйняття принципів рівності та недискримінації, поваги до гідності людини, толерантності, соціальної справедливості, доброчесності, вміння втілювати їх у власні моделі поведінки; здатності попереджувати та розв'язувати конфлікти ненасильницьким шляхом; відповідального ставлення до своїх громадянських прав і обов'язків, пов'язаних з участю у суспільному житті; створення в Університеті культури, що ґрунтується на нетерпимості до будь-яких форм насильства та дискримінації, в тому числі булінгу (цькування).

6. Застосування заходів виховного впливу

- 6.1. Заходи виховного впливу – заходи, які застосовуються під час освітнього процесу щодо сторін булінгу (цькування) та забезпечують корекцію їхньої поведінки, зокрема виправлення деструктивних реакцій та способів поведінки у міжособистісних стосунках.
- 6.2. Заходи виховного впливу до сторін булінгу (цькування) в Університеті застосовуються з метою:
  - відновлення та нормалізації відносин між сторонами булінгу (цькування) після відповідного випадку;
  - недопущення повторення випадку булінгу (цькування) між сторонами;
  - загальної превенції випадків булінгу (цькування) в Університеті.
- 6.3. Особи, які вчинили булінг несуть адміністративну відповідальність передбачену статтею 173-4 Кодексу України «Про адміністративні правопорушення».

7. Прикінцеві положення

- 7.1. Це Положення затверджується рішенням Вченої ради Українського державного університету імені Михайла Драгоманова та вводиться в дію наказом ректора.
- 7.2. Зміни та доповнення до цього Положення вносяться шляхом затвердження нової редакції.
- 7.3. Контроль за виконанням вимог цього Положення здійснюють посадові особи Університету відповідно до їх функціональних обов'язків.

Погоджено:

Проректор з навчально-методичної роботи
Начальник юридичного відділу
Уповноважена з антикорупційної діяльності

Роман Вернидуб
Геннадій Рашковський
Аліна Діденко